

О. І. Бойко, викладач інформатики, спеціаліст I категорії

Шевченківський коледж Уманського національного університету садівництва

20214, вул. Шевченка, 74, с. Шевченкове

Звенигородського району, Черкаської області, Україна

e-mail: ksena4561@rambler.ru

ЕЛЕКТРОННЕ ПОРТФОЛІО ВИКЛАДАЧА – АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ОЦІНКИ ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Розглянуто проблемні питання розробки та застосування альтернативної форми оцінювання діяльності викладача з точки зору впливу на його педагогічну майстерність та професіоналізм. Проаналізовано доцільність використання електронного портфоліо викладача в його педагогічній діяльності. Визначаються структура та функції електронного портфоліо, аналізуються його можливості та переваги.

Ключові слова: електронне портфоліо, оцінювання педагогічної діяльності та професіоналізму, методика, педагогічна майстерність.

Постановка проблеми. Сьогодні держава робить серйозні спроби перебудови системи освіти, а саме створення єдиного освітнього інформаційного середовища. Однак освітній процес має індивідуальний характер, тому першочерговим питанням є створення унікального середовища педагогічної діяльності, яке формується відповідно до певних цілей, досягнутим успіхам, професіоналізмом конкретного педагога. Таким середовищем, на погляд автора, може стати електронне портфоліо викладача [1].

Походження терміну «портфоліо» в різних джерелах має різне пояснення:

- від французького «porter» – висловлювати, формулювати, нести і «folio» – лист, сторінка – досє, збір досягнень;
- від італійського «portfolio» – портфель, папка для документів.

Однак незалежно від походження терміну, в найбільш загальному вигляді він служить для позначення збірки зразків діяльності професіонала, які відображають рівень його майстерності.

Портфоліо викладача – це спосіб фіксації, накопичення матеріалів, що демонструють рівень професіоналізму викладача і вміння вирішувати завдання своєї професійної діяльності. Портфоліо викладача показує рівень його підготовленості і рівень активності у навчальних та позанавчальних видах діяльності.

Головне призначення портфоліо – продемонструвати найбільш значущі результати практичної діяльності для оцінки своєї професійної компетенції, такі як реалізовані проєк-

ти, участі в олімпіадах і конкурсах, проведені педагогом дослідження.

Портфоліо дозволяє педагогу проаналізувати, узагальнити і систематизувати результати своєї роботи, об'єктивно оцінити свої можливості та спланувати дії з подолання складнощів і досягнення більш високих результатів, зміщуючи акцент з оцінки на самооцінку.

Друге важливе призначення портфоліо викладача – це альтернативна форма оцінки професіоналізму та результативності роботи педагога при проведенні експертизи на відповідність заявленої кваліфікаційної категорії. Це й інструмент для забезпечення моніторингу професійного зростання педагога.

Тому, виникає необхідність розробки електронного портфоліо викладача, як альтернативної форми оцінки його педагогічної діяльності та професіоналізму

Аналіз дослідження. Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що проблема організації та впровадження електронного портфоліо викладача є актуальною на сучасному етапі розвитку освіти України. Такий інструмент, на відміну від культури великих корпорацій, є дещо новий у вищій школі і наразі перебуває під постійною та прискіпливою увагою науковців. Зокрема, коло питань, що стосуються цієї проблеми, висвітлюються С. Лабудько, Л. В. Капустою, Л. Васильченко, В. К. Загвоздкіним, Е. Simon та ін. [2–8].

Поведений літературний огляд в цьому напрямку доводить, що перехід від адміністративної системи обліку результативності пе-

дагогічної діяльності до інтерактивної електронної системи портфоліо для оцінювання успішності викладача, як в урочній, так і позаурочній роботі є актуальним, проте виникає необхідність спрямувати зусилля науковців на розробку дидактичного і методичного забезпечення для впровадження електронного портфоліо викладача.

Мета статті – розробити методику створення електронного портфоліо викладача, що дозволяє швидко та якісно оцінити його педагогічну діяльність та професіоналізм.

Викладення основного матеріалу та обговорення результатів. Серед викладачів портфоліо завойовує все більшу популярність, і стає необхідним для педагогів, які підвищують свій професійний рівень.

Робота над Портфоліо розвиває дослідницьку культуру викладача, удосконалюючи особистісну, соціальну й професійну компетентність – уміння самостійно здобувати, аналізувати й ефективно використовувати інформацію, уміння раціонально працювати у світі, що постійно змінюється. Орієнтуючись на самооцінку і рефлексію, Портфоліо викладача може стати мотиваційною основою діяльності педагога і сприяти його особистісному розвитку, стимулюючи до самоосвіти й удосконалення професійної підготовки.

За своїми видами, портфоліо поділяються залежно: від мети створення, від авторства та від носія інформації [9, 10].

Залежно від мети створення розрізняють такі портфоліо:

- Портфоліо досягнень – найбільший наголос слід зробити на документах які підтверджують успіхи діяльності викладача.
- Презентаційне Портфоліо – необхідний при працевлаштуванні на нове місце роботи, особливо у тих випадках, коли заробітна плата призначається за підсумками співбесіди.
- Тематичне Портфоліо – наголоси розміщуються на тематично відокремлених творчих роботах у різних сферах діяльності.
- Комплексне Портфоліо – об'єднує в собі перелічені вище види портфоліо і придатний, наприклад, для презентації портфоліо викладача коледжу.

Залежно від носія інформації розрізняють паперове та електронне портфоліо. При цьому останнє має суттєві переваги в порівнянні з паперовим варіантом, рис. 1.

Залежно від авторства портфоліо поділяються на: портфоліо студента, портфоліо ви-

кладача, портфоліо методиста, портфоліо методичного об'єднання та портфоліо навчального закладу.

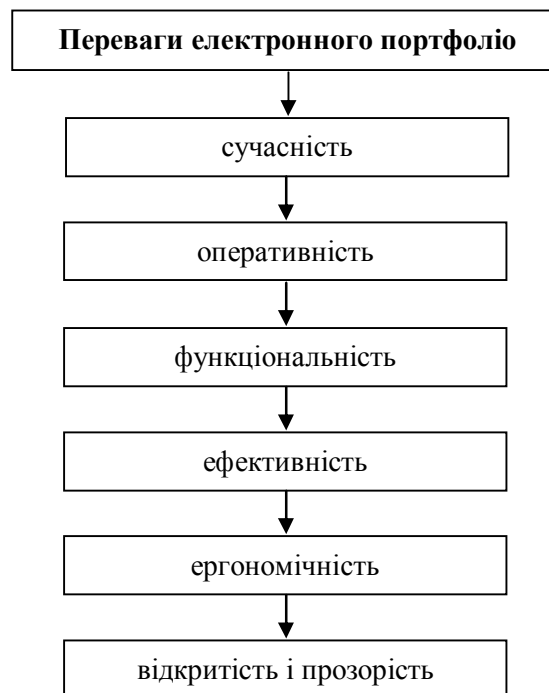

Рис. 1. Переваги електронного варіанту портфоліо

Структура портфоліо викладача наведена на рис. 2, а опис цієї структури розглянемо більш детально.

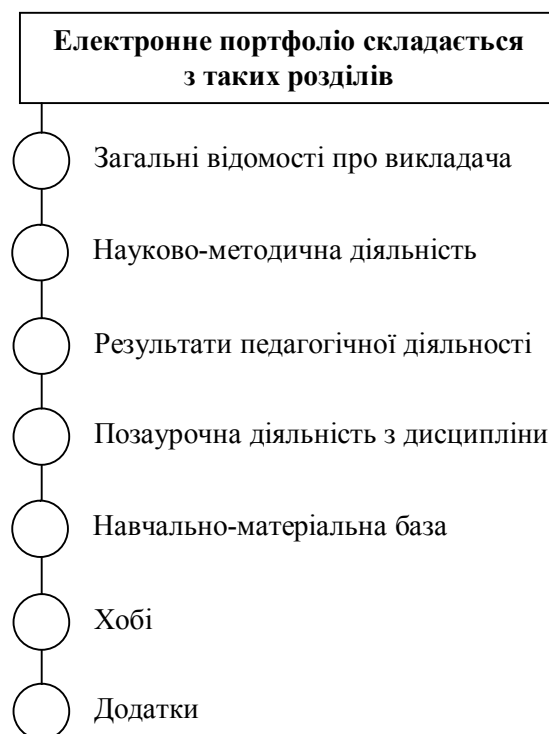

Рис. 2. Структура електронного портфоліо викладача

Загальні відомості про викладача.

ПІБ. Прізвище, ім'я та по-батькові мають бути позначені яскраво і чітко, що б з перших секунд перегляду електронного портфоліо викладача вони добре запам'яталися. ПІБ має бути прописаний досить великим, гарним, добре читаним шрифтом. Для цього підбирається виразний шрифт і колір, тоді з'явиться шанс, що портфоліо викличе позитивні емоції, а його автор не залишиться безіменним.

Освіта. У цьому розділі потрібно вказати основну спеціальність і кваліфікацію викладача за дипломом. Якщо у викладача кілька дипломів, то всіх їх треба перерахувати.

Трудовий і педагогічний стаж роботи. Цей розділ відображає стан на кар'єрних сходинках педагога. Не треба забувати оновлювати цей розділ. Тут потрібно перерахувати всі навчальні заклади, в яких викладачу доводилося працювати. Цей розділ є одним з найбільш важливих, оскільки демонструє педагогічний досвід і його різноманітність, а це один з ключових параметрів оцінки його діяльності.

Підвищення кваліфікації. У цьому розділі вказуються курси, семінари в яких викладачу вдалося взяти участь або проявити себе. Можливо, він був організатором подібних курсів або семінарів – це також варто відзначити. Якщо курси не були пов'язані з професією педагога (із суміжних областей), то про них все одно варто згадати. Більш докладно описуються найбільш значимі епізоди з усієї практики підвищення кваліфікації (де і коли прослухані курси, їх проблематика).

Нагороди, грамоти, листи подяки. Цей розділ дозволяє судити про процес індивідуального розвитку педагога. Головна порада – розміщувати нагороди, грамоти та листи подяки слід у порядку значимості. Останні рядки розділу зазвичай отримують менше уваги, тому треба намагатися найбільш вагоме розмістити спочатку.

Науково-методична діяльність.

До цього розділу відносяться методичні матеріали, які свідчать про професіоналізм педагога:

- обґрунтування вибору освітньої програми і комплекту навчально-методичної літератури;
- обґрунтування вибору освітніх технологій, що використовуються;
- обґрунтування застосування у своїй практиці тих чи інших засобів педагогічної діагностики для оцінки освітніх результатів;

- використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі;
- робота в методичному об'єднанні, співпраця з науково-методичним центром та іншими установами;
- участь у професійних і творчих педагогічних конкурсах;
- участь у методичних і предметних тижнях;
- організація та проведення семінарів, "круглих столів", майстер-класів тощо;
- проведення наукових досліджень;
- розробка авторських програм;
- підготовка творчого звіту, доповіді, статті.

Результати педагогічної діяльності.

У цьому розділі мають бути зібрані:

- матеріали, що демонструють результати освоєння студентами освітніх програм і сформованості у них ключових компетентностей з дисципліни, що викладається;
- порівняльний аналіз діяльності педагогічного працівника за три роки на підставі контрольних зрізів, участі студентів у олімпіадах, конкурсах;
- результати проміжної та підсумкової атестації студентів;
- відомості про наявність дипломів з відзнакою;
- відомості про вступ до ВНЗ за фахом тощо.

Матеріали цього розділу мають скласти уявлення про динаміку результатів педагогічної діяльності викладача, що атестується.

Позаурочна діяльність з дисципліни.

Розділ має містити наступні документи:

- перелік творчих робіт, рефератів, навчально-дослідних робіт, проєктів, виконаних студентами з предмета;
- список переможців олімпіад, конкурсів, змагань, інтелектуальних марафонів тощо;
- сценарії позааудиторних заходів, фотографії і відеозаписи проведених заходів (виставки, предметні екскурсії, КВК, брейн-ринги тощо);
- програми роботи гуртків та факультативів;
- інші документи.

Навчально-матеріальна база.

У цьому розділі міститься виписка з паперу навчального кабінету (при його наявності):

- перелік словників та іншої довідкової літератури з предмету;
- перелік наочних посібників (макети, таблиці, схеми, ілюстрації, портрети та інше);
- перелік дидактичного матеріалу (прикладів виконання завдань, написання творів і подібне);

- перелік технічних засобів для впровадження ІКТ у навчально-виховний процес (комп'ютер, проектор, SMART-дошка, мультимедійні підручники, аудіо-відео-посібники тощо).

- аудіо- та відеопосібники;

- презентації інформаційних проектів студентів, які можна використовувати як довідкову літературу

- інші документи за бажанням викладача.

Хобі.

Додатки.

Портфоліо – це живий документ, який вимагає до себе уваги й безперервного коригування даних, що застаріли, і внесення нових матеріалів.

Необхідно пам'ятати про досить низьку реальну швидкість каналів Інтернету у більшості користувачів. Відповідно до цього, необхідно визначити той необхідний мінімум графічних, динамічних, музичних, анімаційних тощо об'єктів, які треба розмістити на сайті.

Не треба забувати про те, що сайт будуть переглядати користувачі, які мають різні браузері і програмні продукти. Не всі «фантастичні» можливості, використані в електронному портфоліо при створенні сайту, вони зможуть побачити. Тому не треба перевантажувати свій сайт інформацією і ефектами.

Також необхідно пам'ятати, що грамотна навігація полегшить роботу з сайтом і приверне до нього відвідувачів. Фон, заголовки і загальне розташування матеріалів на екрані повинні відповідати один одному і не порушувати цілісності сприйняття.

Створення Портфоліо дає змогу від адміністративної системи обліку результативності педагогічної діяльності викладача перейти до об'єктивної системи оцінювання рівня успішності його професійної діяльності.

Таким чином, використання електронного портфоліо дає змогу викладачеві досягти таких цілей:

- простежити еволюцію своєї професійної педагогічної діяльності;

- систематизувати створені ним навчальні матеріали та інші доробки;

- створити можливість гідного представлення колегам свого досвіду;

- запропонувати спосіб організації та ефективні методи, прийоми і технології навчальної дисципліни;

- підготуватися до участі в конкурсах педагогічної майстерності та підвищення кваліфікації;

- підвищити рівень професійної конкурентоспроможності;

- підготуватися до атестації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Резюмуючи можливості електронного портфоліо викладача з точки зору впливу на його педагогічну майстерність та професіоналізм, можна зробити наступні висновки. Завдяки таким характеристикам інформаційних технологій, як інтерактивність, мультимедійність, гіпертекстовість, наявність ефективних засобів накопичення, систематизації, аналізу, прогнозування, електронне портфоліо викладача набуває значних можливостей. За своєю сутністю електронне портфоліо є одночасно і дидактично-методичним комплексом, призначеним для більш досконалої організації навчального процесу, і засобом моніторингу професійного зростання викладача, корекції і самокорекції, що у комплексі сприяє зростанню його педагогічної діяльності та професіоналізму.

Робота над створенням Портфоліо вирішує чимало завдань, що постають перед сучасним викладачем та має широку сферу використання. Портфоліо дає можливість педагогу продемонструвати ті результати практичної діяльності, які він вважає найбільш значущими для оцінки своєї професійної компетенції, дозволяє демонструвати не лише результати діяльності, але і прогрес в порівнянні з попередніми результатами.

Таким чином, наявність електронного портфоліо є однією з педагогічних умов формування професійної підготовки викладача, відображає рівень його підготовленості до здійснення педагогічної діяльності.

Електронне портфоліо створює умови для самореалізації та самовираження викладача, рефлексії своєї педагогічної діяльності, формування успішності та індивідуального професійного зростання.

До перспектив дослідження цієї проблеми слід віднести визначення вимог до розробки та наповнення електронного портфоліо викладача, специфіки портфоліо викладачів, що викладають дисципліни різних циклів, портфоліо викладачів вищої школи тощо.

Список літератури

1. Васильченко Л. Технологія портфоліо в освіті. *Управління школою*. 2007. № 13.
2. Капушта Л. В. Портфоліо вчителя [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://lit-1.blogspot.com/2012/02/blogpost_02.html#more.
3. Лабудько С. Блог як засіб представлення портфоліо сучасного вчителя. *Освіта Сумщини*. 2014. № 1 (21). С. 52–55.
4. Simon E. Do I Need a Digital Teaching Portfolio? [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.edutopia.org/blog/digital-teaching-portfolio-edwige-simon?utm_source=facebook&utm_medium=post&utm_campaign=blog-digital-teaching-portfolio-link
5. Загвоздкін В. К. Роль портфоліо в навчальному процесі. Деякі психолого-педагогічні аспекти. *Педагогічна психологія*. 2006. № 1. 12 с.
6. Kirichenko V. A. Portfolio teacher – as a generalization and systematization of his educational achievements. *Electronic Collected Works of Zaporizhzhya Regional Institute of Postgraduate Education*. № 3 (13).
7. Novikova H. T., Pynskaya A. M., Prutchenkov S. A., Fedotov E. E. Portfolio in foreign educational practice. *Education Matters. Educational Studies*. 2004. Issue 3. P. 201–239. URL: <http://EconPapers.repec.org/RePEc:scn:voprob:2004:i:3:p:201-239>.
8. Морзе Н. Електронне портфоліо як інструмент вимірювання результатів діяльності викладача сучасного вишу. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2014. № 5. С. 36–41.
9. Варченко-Троценко Л. О. Характеристика сервісів створення Портфоліо викладача. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 3 (7). С. 9–19.
10. Kuzmenchuk I. V. Portfolio as an individual trajectory of teacher training. *Teaching Almanac*. 2010. Number 6.

References

1. Vasylychenko, L. (2007) Tekhnolohiya portfolio v osviti. *Upravlinnya shkoloyu*. № 13. [in Ukrainian].
2. Kapusta, L.V. Portfolio vchytelya. URL: http://lit-1.blogspot.com/2012/02/blog-post_02.html#more [in Ukrainian].
3. Labud'ko, S. (2014) Bloh yak zasib predstavlennya portfolio suchasnoho vchytelya. *Osvita Sumshchyny*. № 1 (21). P. 52–55 [in Ukrainian].
4. Simon, E. Do I Need a Digital Teaching Portfolio? URL: https://www.edutopia.org/blog/digital-teaching-portfolio-edwige-simon?utm_source=facebook&utm_medium=post&utm_campaign=blog-digital-teaching-portfolio-link/
5. Zagvozdkin, V. K. (2006) Rol portfolio v navchalnomu protsesi. Deyaki psihologo-pedagogichni aspekty. *Pedagogichna psihologiya*. № 1. 12 p. [in Ukrainian].
6. Kirichenko, V. A. Portfolio teacher – as a generalization and systematization of his educational achievements. *Electronic Collected Works of Zaporizhzhya Regional Institute of Postgraduate Education*. № 3 (13).
7. Novikova, H. T., Pynskaya, A. M., Prutchenkov, S. A., Fedotov, E. E. (2004) Portfolio in foreign educational practice, *Education Matters. Educational Studies*. Issue 3. P. 201–239. URL: <http://EconPapers.repec.org/RePEc:scn:voprob:2004:i:3:p:201-239>.
8. Morze, N. (2014) Elektronne portfolio jak instrument vymiryuvannya rezul'tativ dijalnosti vykladača suchasnoho Vyšu (Electronic portfolio as a tool to measure the performance of modern university teacher). *Informatyka ta informacijni tehnolohiji v navčal'nyh zakladach*. № 5. P. 36–41 [in Ukrainian].
9. Varčenko-Trocenko, L. O. (2014) Charakterystyka servisiv stvorennia Portfolio vykladača (The characteristics of services creation. Teacher Portfolio). *Osvitohičnyj dyskurs*. № 3 (7). P. 9–19 [in Ukrainian].
10. Kuzmenchuk, I. V. (2010) Portfolio as an individual trajectory of teacher training. *Teaching Almanac*. Number 6.

O. I. Boyko, *science teacher, specialist of the first category*
Shevchenko College of Uman National University of Horticulture
Ukraine, 20214, Shevchenkove, Shevchenka str., 74
ksena4561@rambler.ru

TEACHER'S ELECTRONIC PORTFOLIO – AN ALTERNATIVE FORM OF EVALUATION OF HIS EDUCATIONAL ACTIVITIES AND PROFESSIONALISM

Problematic issues are considered related to the development and use of alternative forms of evaluation of teachers and the pedagogical skills and professionalism. The feasibility of using electronic portfolios teacher in pedagogical activity is analyzed. Structure and function of an electronic portfolio defined by its features and benefits analyzed.

Method of creating an electronic portfolio presented to quickly and efficiently teaching career and professionalism of the teacher to assess.

Electronic portfolios are didactic and methodical complex for the perfect organization of educational process, a means of monitoring teacher professional development, adjustment and self-correction. This, together promotes educational activities and teacher professionalism.

Further studies are identified requirements for design and content of e-portfolios teacher, teachers specificity Portfolio different cycles of disciplines, portfolio high school teachers and others.

Key words: *electronic portfolio, evaluation of educational activities and expertise, methodology, teaching skills.*

*Рецензенти: Антонюк В. С., д.т.н., професор,
Мусієнко М. П., д.т.н., професор.*